

LEN a plachty starých Římanů

Len byl jako zdroj rostlinného vlákna znám lidstvu od pradávna. Již ve starověku bylo mimo jiné významné jeho využití na lodní plachty, které usnadnily plavbu po moři. Lněné lodní plachty začali používat i staří Římané, a to zejména pro plavbu po Středozemním moři.

Jako novota však byly soudobými spisovateli přijímány nepříliš nadšeně. Přečtěme si, co se o lnu a zaváděných lodních plachtách píše v knize Užtkové rostliny ve starověku, která přibližuje využití kulturních rostlin starověkých národů:

„Máme podrobné zprávy, jak se len pěstoval a připravoval ke tkaní, jen o vlastním postupu tkaní, o zařízení strojů a součástí je celkem málo zachováno. Ježto na výrobu šatstva a prádla převládala vlna, hodilo se lněné tkanivo na jiné výrobky, potřebné v domácnosti, obchodu a průmyslu, hlavně na lodní plachty. Je zajímavé, jak oceňuje po této stránce Plinius význam lnu. Setkáváme se tu se zvláštním konservatismem, příznačným pro tehdejší intelektuály. Tato škarohlídská úvaha stojí za přečtení a podáváme ji tu ve volném překladu ...“

„Len je jedním ze zázraků přírody a setkáváme se

s ním ve všech životních okolnostech. Tato nepatrná rostlinka přiblížila Egypt k Itálii, takže jakýsi Galerius se doplavil plachetní lodí z úžiny Sicilské za sedm dní do Alexandrie, Babilus za šest dní. Z Gibraltaru do přístavu Ostie trvá plavba sedm dní.

Lidský duch je pln odvahy a zločinnosti; zasévá cosi, aby to zachycovalo větry a bouře. A nedostí na tom, že se lidé vůbec plaví po vlnách, nyní si ještě vymyslí plachty větší než loď sama. Ačkoliv by stačily jednotlivé stožáry, přidávají k plachtám další plachty, jedny pnou na přídí, druhé na zádi, a tolika způsoby přivolávají smrt. A to co roste z malého semínka a nosí nás z jednoho konce světa na druhý, to je tak útlá rostlinka, že se sama stěží udržuje nad zemí a sama o sobě není pevná. Leč rozdracena a zase sloučena na způsob příze z vlny dopomáhá k té svrchované opovážlivosti. Žádné prokletí není dosti silné na vynálezce této vymyšlenosti. Nestačilo mu, aby lidé umírali na suché zemi, teď mají umírat na moři a nepohřbeni.“

Vybráno z knihy Leontin Baťa-Ladislav Sýkora:
Užitkové rostliny ve starověku.
Jos. R. Vilímek, Praha 1945

O všestranném využití lnu jsme v měsíčníku Bio a Zpravodaji vícekrát psali. Připomeňme si např. články Co má společného len a prase (Bio, červen 2006) nebo Každý den slouží len (Bio, říjen 2013), které lze nalézt v papírovém nebo elektronickém archivu Bio a Zpravodaje.

U nás, v českých zemích a na Slovensku, sice nesloužil len na lodní plachty jako starým Římanům, ale o to více v každodenním životě. Ze lnu byla vyrobena například prostěradla a povlečení postelí, strožoky, do nichž se cpala žitná sláma, oděvy všední i sváteční, kuchyňské utěrky nebo rozsívky rozsévačů, které jsme viděli na četných obrázcích ve Zpravodaji (viz přehled článků o rozsévačích Zpravodaj č. 2/2025).

pd

Len je sice „útlá rostlinka“, ale vyráběly se z ní velké a pevné lodní plachty pro plavbu po moři.

Obrázek z knihy F. Dlouhý: Léčivé rostliny – herbář, Praha, Nakladatel I. L. Kober, rok vydání neuveden